

Svatý týden u rodinného stolu

// pracovní teze

Každý rok na začátku příprav na Velikonoce nasloucháme výzvě „obratte se“, „změňte se“. Těžko říct, co si zástupy věřících, kteří čekají ve frontě na sypání popela na hlavu, vlastně v této souvislosti představují. Bůh je však velkorysý a naši ne vždy upřímně zamýšlenou touhu po změně každodennosti pojal skutečně velkolepě. Máme jedinečnou příležitost znovu uchopit svůj křesťanský život jako „život každého dne“. Už se nemůžeme vymlouvat, že není čas. Nelze dumat nad tím, co všechno ještě musíme udělat, aby to Pánubohu/církvi/farářovi stačilo („Stačí se pomodlit jeden růženec nebo musím dva?“; „Stačí se dívat na mši na televizi nebo musím ještě něco navíc?“, „Stačí, když budu dělat to a to, abych byl správným katolíkem?“, „Stačí, když si v pátek odepřu maso nebo musím ještě i alkohol?“) Biblické texty svatopostní doby jsou skutečnou *magistra vitae* (srov. můj citát „Lectio quadragesimæ vero magistra vitæ.“). Pokání a půst není sebemrškačstvím, pochybným hledáním střední cesty mezi musím a stačí, příslovečnou kozou a vlkem, kdy se církevní povinnost nažere a životní koleje zůstanou celé. Právě pokání, biblická *metanoia*, je předzvěstí úplně jiného myšlení uprostřed všedního světa.

„Den za dnem mě chodí uctívat a zdánlivě se zajímají o mou vůli. Vypadají jako národ, který koná jen to, co je správné, a drží se nařízení svého Boha. Žádají mne o spravedlnost a na oko si přejí, abych jim byl nablízku. Cožpak to je půst, o jaký stojím? Jeden den si brát na pokorného a nic víc? Není snad smyslem postu, který si přeji, zlomit pouta nespravedlnosti a snímat břemena, která člověka tíží? Navracet utlačovaným svobodu a zotročeným vrátit naději? Neznamená to snad dělit se o jídlo s hladovějícími a přístřeší poskytovat vyhnancům a chudým pocestným? Oblékat nuzné, kterým nezbývá na oděv, a neodvracet se od vlastní rodiny a národa? Když takto budete jednat, potom budete skutečným světlem světa.“

Iz 58, 2.5a.6–8a (SNC), pátek po Popelčnickém středě

„Pojďte, sám Otec vás zve do království, které je pro vás připraveno od počátku světa. Měl jsem hlad a dali jste mi najíst, žíznil jsem a dali jste mi pít, neměl jsem střechu nad hlavou a vy jste mne přijali, neměl jsem co na sebe a vy jste mne oblékli, v nemoci jste o mne pečovali, a když jsem byl ve vězení, přišli jste za mnou.“

„Nevzpomínáme si, že bychom měli někdy příležitost se takto o tebe postarat.“

„Co dobrého jste udělali pro jednoho z mých nepatrných bratrů, to jste udělali pro mne.“

srov. Mt 25, 34–40 (SNC); pondělí, I. svatopostní týden

Křesťanská modlitba není divadelní představení, které lze sledovat zpozďálí. Není to výsledek práce profesionálních obřadníků nebo modliců, který je servírován „obyčejným“ lidem (srov. Lk 18, 9–14). Modlitba nemá nic společného s pasivním přijímáním a neúčastněnou recitací připravených slov. Modlitba bez kořenů ve vlastním srdci je směšná.

„A když se modlíte, nebudte jako pokrytci. Ti se rádi stavějí k modlitbě v synagogách a na rozích ulic, aby je lidé viděli. Amen, pravím vám: Ti už svou odplatu dostali. Když se však modlíš ty, vejdi do své komůrky, zavři dveře a modli se k svému Otci, který je ve skrytosti, a tvůj Otec, který vidí i to, co je skryté, ti odplatí. Když se modlíte, nebudte přitom

upovídání jako pohané. Ti si totiž myslí, že budou vyslyšeni pro množství slov. Nebudte tedy jako oni. Vždyť váš Otec ví, co potřebujete, dříve než ho prosíte.“

srov. Mt 6, 5–8; úterý, 1. svatopostní týden

Ne, opravdu nemá smysl ze sebe dělat obět, která „nemůže jít do kostela“. Nejsme odstřiženi od křesťanského života, pouze se nám nedostává většího shromáždění a veřejného slavení jménem celého tajemného těla Krista (1 Kor 12, 13). Nepřehlížejte své nejbližší, ani kněžský charakter svého vlastního křtu (1 Petr 2, 9). Kdy jindy můžeme na vlastní kůži zakoušet Ježíšův příslib o dvou třech lidech, kteří jednají v Kristově vůli. Vždyť On je s nimi (Mt 18, 20)!

„Doufal jsem, že z mých soudů nad vámi konečně pochopíte, že po vás nechci oběti, ale milosrdenství. Než abyste pro mě pálili dary, je lepší zakoušet moji blízkost.“

Oz 6, 6; sobota, 3. svatopostní týden

Opět je třeba říct velké „Ne“. Křesťané nejsou obětí karantény, která je omezuje v „chození do kostela“. Naopak. To lidé kolem nás jsou nuceni snášet netušené těžkosti izolace a odloučení. To oni přeci potřebují slyšet a reálně zakusit, že přes to všechno stále mají někoho, kdo je s nimi: neviditelného Boha, i hmatatelného křesťana. Cizí obchodník z Ježíšova podobenství by mohl vyprávět (Lk 10, 25–37). Jako křesťané nejsme povoláni žít v kostele, ale posvěcovat dny našeho života, přinášet evangelium ustrašenému světu a prokazovat milosrdenství (srov. Mt 28, 18–20). Ať jsme kdekoli, ať jsme s kýmkoli, ať jsme sevření jakýmkoli omezeními. Ježíšův přístup k životu je nesmírně osvěžující a pro křesťany z podstaty svobodný a nadějný. Nezná výmluvy typu „nedá se nic dělat“. Vždyť pokud Bůh před člověkem rozevřel moře smrti, aby mohl svobodně projít, pak už pro něj neexistují žádné překážky (srov. Lk 1, 37).

Ježíš si všímá obyčejných momentů života lidské společnosti, které mnozí přehlíží, a z nich dělá učebnici Božího království. Mluví o zemědělci, který zrovna na poli zasévá obilí, nebo o rozkvetlém kvítí na louce. Z něčeho tak obyčejného jako je společný večer s rodinou a přáteli u stolu ustanovuje svátost. To bychom neměli brát na lehkou váhu. Bez této zkušenosti jen těžko porozumíme eucharistii. Neporozumíme ji bez ochoty se společně posadit, naslouchat si a vzájemně si porozumět. Apoštol Pavel komunitě křesťanů v Korintě říká, že pokud toto rozdělení nejsou schopni a hlavně ochotni překonat, to co nabíledni s veškerou zbožností a rituálností dělají „už to není večere, jak ji ustanovil Pán“ (1 Kor 11, 20)!

Mimo kamennou budovu

Slavit Velikonoce i mimo kamennou budovu s dřevěnými lavicemi a s ciferníkem na věži? Samozřejmě! Každé místo života je hodno chvály našeho Boha. Ježíš nepřinesl žádné abstraktní ideje nebo nedosažitelné ideály. Pomohl lidem uvědomit a docenit tvrdou realitu lidského života a v těchto mantinelech objevovat radost a krásu života s Bohem. Neuzavírejte se do snů, jak krásně bychom oslavili velikonoční svátky, kdyby... Slavme Velikonoce s prstem na tepu naší vlastní každodennosti. Jak úžasné aktuální jsou evangelia.

Potom Ježíš odešel na druhou stranu Galilejského neboli Tiberiadského moře. Šel za ním velký zástup, protože viděli znamení, která konal na nemocných. Ježíš vystoupil na horu a tam se posadil se svými učedníky. Bylo krátce před svátkem Pesach. Když Ježíš pozdvihl oči a uviděl, jak k němu přichází velký zástup, řekl Filipovi: „Kde nakoupíme chleba, aby se ti lidé najedli?“

Ten příběh známe. Obvykle ho zbožná literatura nazývá: „Nasycení zástupu pěti tisíc mužů“. Jsme doslova pohlteni množstvím toho „zázračného“ jídla. Nejen Karlu Čapkovi pak nedá spát otázka: „Jak k tomu přijdou místní pekaři a hospodští?“ Poselství toho Janova vyprávění je naštěstí jiné. Každý rok Ježíš chodíval na svátek Pesach do Jeruzaléma. Svátek Osvobození a jeho slavení v Chrámě bylo jedinečnou událostí. Tentokrát zůstal doma. Žádná rituální pouť, žádný Chrám, žádné bohoslužby před velesvatyní. Zůstal v Galileji, aby otevřel smysl tohoto svátku i lidem vně komunity „spravedlivých“, pravidelných účastníků chrámových bohoslužeb. Celý příběh doporučuji k četbě, je to celá 6. kapitola Janova evangelia: lidé se nasytí, vzápětí chtějí Ježíš provolat za krále, protože lid v principu chce, aby mu vládl ten, který dává chleba nebo koblihý zdarma. Ježíš před těmito lidmi utíká pryč, dokonce ani vody Galilejského moře ho nezastaví a utíká skrze ně (resp. po nich). Na druhý den ho přesto zdarma nasycený dav doběhne a opět se pokouší o královskou aklamaci. „Hledáte mě ne proto, že jste viděli znamení, ale že jste se dosyta najedli z těch chlebů.“ (v. 26). Přesto začne vyprávět. Poodhalí jim nový smysl notoricky známého svátečního příběhu o putování Izraele za svobodným způsobem života, jak Hospodin sytil svůj vyvolený lid chlebem na poušti a napájel je vodou ze skály. Ve správný moment veřejně prohlásí: „Já jsem chléb života.“ (v. 48), „Když nebudete jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život.“ (v. 53). Moderní surrealista by se za ta vyjádření nemusel stydět. „Proto mnoho z jeho učedníků odešlo a už s ním nechodili.“ (v. 66). I nám se z toho alespoň trochu obrací žaludek.

Svátek byl na spadnutí a Ježíš nepodstoupil pouť do Jeruzaléma. Svátek prožil mimo Chrám. A jeho sváteční pesachové před-poslední večere se účastnilo tisíce lidí (alespoň podle evangelisty Jana). Vyprávění nad jídlom, vyprávění o cestě Izraele za svobodným životem, se v Ježíšových slovech stalo příběhem s tělem a krví. Něčím, co se člověka dotýká a prochází jím skrz na skrz. Až to řadu lidí děsí...

Lze tohle zažít a prožít v našich domácnostech? Dle mého soudu jen obtížně. Ono v kostele by to nebylo o moc jednodušší. U rodinného stolu jsme autentičtí, naši nejbližší prohlédnout naši případnou přetvářku nebo zbožné pokrytectví „všemu rozumím a všemu věřím“. Nebezpečí stádovitosti a nezaujatého diváctví je – díky Bohu – potlačeno na minimum. Tohoto daru bezprostřednosti a upřímnosti bychom si letošní Velikonoce měli vážit.

Příprava na Velikonoce

Čtyřicet dní jsme se připravili na slavení těchto dní. Byla to Bohem požehnaná doba, protože nám skutečně umožnila změnit naši každodennost. Vystoupit z našich zajetých kolejí zbožnosti. Znovu přehodnotit smysl a způsob soukromé i společné modlitby. Znovu objevit význam mezilidských vztahů a vzájemnosti. Rozhlédnout se a vidět příležitosti. Pochopit hloubku „skutků milosrdenství“ a být pro druhé „milosrdnou tvář“. Přijímat Tělo Kristovo v jeho lidskosti a Boží Slovo jako modlitbu, která vychází z nejhlubších záhybů lidského srdce (srov. Řím 8, 26–27).

Nyní je čas zakusit drobné plody naší vlastní svatopostní úrody. Kdo čekal, že druzí mu připraví program a vymlouval se, že „neví co má dělat“, asi u toho zůstane. Kdo sledoval pořady a bohoslužby v televizi nebo na internetu, také on asi zůstane věrný kvalitnímu obrazu i zvuku. Kdo postupně dokázal vytvořit z rodinného stolu východisko osobního života a místo žitého Božího slova, má před sebou spousta možností. Každý máme příležitost své svatopostní, křesťanský život obnovující úsilí posvětit Velikonocemi.

Co teď?

Velikonoční cesta svobodného života je víceméně jasná. Jen naše nohy vypadají pochroumaně. Dost kulháme, protože ještě před měsícem nikoho nenapadlo, že se touto domácí cestou vydáme. Teprve před dvěma týdny začínaly některé nápady pomalu krystalizovat. Dovolím si nyní jen pár poznámek a dojmů z obvyklého liturgického slavení jednotlivých dnů a částí příběhu. Pokud by se to podařilo rozvinout, bylo by to supr. Záleží to ale na jednotlivých lidech jak to se svými nejbližšími uchopí. Jsou to poznámky k přemýšlení a vlastnímu hledání. Každý jedinec i každý domácnost jsou přeci dost originální.

(Podobné přemýšlení ostatní patří do příprav na slavení Velikonoc v jakékoli situaci, ať už normální nebo mimořádné. Je jedno jestli se těžiště odehrává v domácnosti nebo do toho ještě navíc vstupuje společné slavení křesťanů v kostele. Bez společného uvažování, domluvy a dalších příprav mohou tyto jedinečné svátky skončit bezkrevným a vyčerpávajícím úmorem jak doma, tak v katedrále. Proto ani níže uvedené poznámky nelze brát zcela vážně, protože nejsou výsledkem společných diskuzí a reflexe.)

Květná neděle – Ježíšův vjezd do města

- očividně to chce květiny, olivové ratolesti, zpěv „Hosana“ a pašije podle Matouše
- což takhle někoho „slavnostně“ přivítat u stolu? Sice to má díky tomu pašijovému příběhu negativní a kýčovitý konotace, ale vadí to?
- atmosféra ve městě byla radostná, sváteční, plná očekávání; katolický Svatý týden má však jiné vyznění (srov. čtyři písně trpícího Hospodinova služebníka v knize proroka Izaiáše: Iz 42, 1–4; 49, 1–6; 50, 4–9; 52, 13 – 53, 12)

Zelený čtvrtek – Památka Večeře Páně

- chce to skutečnou večeři, chlebové placky a víno
- nadšenci asi připraví obdobu pesachové večeře – je to nejstarší dosud fungující rituál světa, a když se to doplní evangelním příběhem z Ježíšovy večeře, bude to krásné až až.
- u jakékoli večeře, kde by neměly chybět chlebové placky, zelenina, ovoce a víno, by v každém případě měl zaznít evangelní příběh (liturgie obvykle čte Janovo vyprávění o mytí nohou; o jídle tam není ani zmínky, proto to chce kombinaci ještě dalších textů; snad Pavlovo podání o večeři Páně v I Kor 11?)
- pokud by někdo měl možnost večer vyjít někam na dvorek do „getsemanské zahrady“ a tam se snažil hodinu neusnout, bylo by to krásné

Velký pátek – Pašije

- klíčové jsou pašije podle Jana a pohled na Kristův kříž
- jsme dostatečně punkoví na to, abychom před svým barákem dokázali sousedům nebo alespoň mouchám (srov. kazatelské schopnosti Františka z Assisi) přecíst pašije? Nahlas nechali zaznít evangelní slovo?
- koho by napadlo nějak ztvárnit a v rámci pašijí křížovat Krista, asi by bylo namístě ho v podvečer zase sejmut a uložit do hrobu.
- dokážeme si v rámci rodiny odpouštět? (Lk 23, 34)

Bílá sobota – Ticho hrobu

- Ježíš sestupuje do podsvětí (šeolu) a myslím, že ho můžeme nechat v tichu hrobu; snad některé žalmy by mohly zaznít; je to trapné, mrtvolné ticho

Neděle Vzkříšení

A)

- ideálně nad ránem (vidět velikonoční východ slunce musí být čarokrásné – jednotlivé rozbřesky začínají ve Světlé nad Sázavou v 4:16h; 5:00h; 5:40h; a definitivně v 6:13h; pokud biblické ženy vyrazily ke hrobu ráno „ještě za tmy“, bylo by to před 4:16h!)
- nejsem si tolik jistý, co s ohněm v domácích podmínkách; ale rozhodně je na místě dostatek biblických textů – čím více se bude číst, tím více světla bude přicházet od slunce
- „vzešel nový den“, „vzešel nový život“, je na místě připomínka vlastního křtu (slavnostní! vyznání víry a spousta vody), nějaké poznámky jsou v *Kancionálu* 039.
- postava, co ženám mluví o vzkříšení je celá v bílém; nemělo by se o křtu mluvit v bílém oblečení?
- poslední slova jsou „jděte a oznamte mým bratřím“ – nechtělo by to po ráno někomu oznámit?
- chce to zpřítomnit aleluja
- Te Deum a vypečená snídane

B)

- menší nadšenci se nechají probudit slunečními paprsky a během dne si přečtou několik biblických čtení, poděkují za křest a Te Deum